

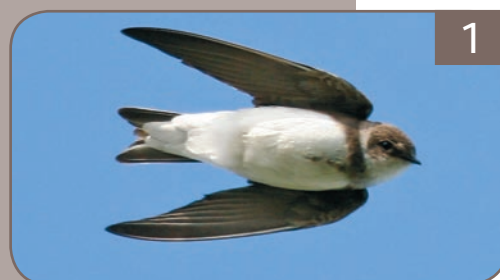
Oeverzwaluw algemeen

De oeverzwaluw is onze kleinste en minst gekende zwaluwsoort. In tegenstelling tot de huis- en boerenzwaluw zoekt de oeverzwaluw niet het gezelschap van de mens op. Zij weegt gemiddeld slechts 14 gram en heeft een lengte van 12-13 cm. Haar kleur is bovenaan dofbruin, onderaan wit met een bruine borstband (1). Zij heeft een zwak gevorkte staart en verder de typische zwaluwkenmerken: grote mondholte, een kleine snavel en kleine pootjes. Zoals alle zwaluwen vangt zij bijna uitsluitend vliegende insecten.

In Vlaanderen komen er circa 6000 tot 7500 broedkoppels voor. De aantallen gaan echter sterk achteruit, o.a. door het verlies van geschikte broedplaatsen.

Oeverzwaluwen komen voor in heel Europa, vooral in laaggelegen gebieden; ze ontbreken in berggebieden en bossen. Ze nestelen in zelf gegraven holen, oorspronkelijk in steile natuurlijke oeverwanden, nu meer in kunstmatige omgevingen zoals zandontginningen, ontgrondingen of grote bouwputten. Slechts een klein deel van de populatie nestelt in Vlaanderen nog in afgekalvde rivieroeveren.

Oeverzwaluwen zijn kolonievogels en er vestigen zich soms 50 koppels of meer op eenzelfde plaats (2).

Hoe bouw je een nestwand:

In de nabijheid van een bestaande kolonie is de kans op succes met nestwanden groter dan elders.

Om oeverzwaluwen broedplaatsen aan te bieden, kunnen steile wanden in zand of leem van ongeveer 1 meter hoogte reeds volstaan. Dit kan bv. op een bouwterrein maar tijdens de broedperiode mag er in de buurt van de wand natuurlijk niet gewerkt worden. De aanwezigheid van een waterplas aan de voet van de wand kan de toegankelijkheid voor mensen en predatoren verminderen en het veiligheidsgevoel voor de vogels verhogen.

Zandwanden zijn goedkoper dan de minder natuurlijke oplossingen zoals een nestwand in beton, maar vragen meer en zwaarder onderhoud. Ze moeten jaarlijks recht afgestoken worden om de wand vrij te houden van vegetatie, want een begroeide wand wordt niet gebruikt door de vogels. Natuurlijke broedwanden in oevers kunnen door erosie afkalven. Met het afsteken bekom je eenzelfde resultaat. De nestingang is bij voorkeur gericht op het zuiden of het oosten. Een noordelijke oriëntatie is wegens koude minder geschikt en een westelijke oriëntatie is meer onderhevig aan erosie door wind en regen.

Nestgelegenheid in beton:

Kunstmatige nestwanden moet je nabij water bouwen, liefst zelfs als een oeverwal aan het water. De wand bestaat uit betonblokken en is minimaal 2 meter hoog (4). Hij wordt voorzien van voorgeboorde gaten met een diameter van 10 cm (5). Onderaan de wand worden betontegels (6) aangebracht als fundering. Richels tegen de wand moeten vermeden worden, want deze verhogen de toegankelijkheid voor ratten en andere grondpredatoren. Oeverzwaluwen graven zelf hun nestgang, daarom moet er zich achter de betonwand leemzand of zandige klei bevinden. Om de wand te verstevigen brengt men in de horizontale voeg op ca. tweederde van de hoogte een bewapening van staal aan (7).

Hier en daar wordt voor de verankering van de wand een ijzeren staaf van ongeveer 6 mm doormeter in de achterliggende wand ingegraven; dit voorkomt dat de muur wordt weggeduwd door de grond die zich achter de betonwand bevindt (7).

In de bovenste 60 cm van de betonwand worden plastic buizen van 10 cm doormeter ingemetseld (8). De buizen worden opgevuld met lemig zand, waarin de zwaluwen zelf hun nest verder zullen uitgraven. Deze wand vraagt om een jaarlijks onderhoud buiten het broedseizoen (vb. september-februari). Gebruikte nestbuizen dienen dan verwijderd en opnieuw gevuld te worden met zand.

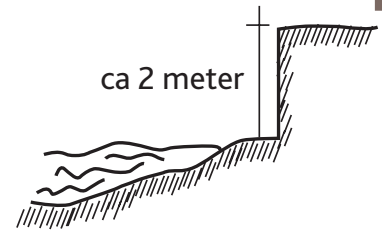
De gebruikte buizen zijn iets langer dan de dikte van de betonblokken zelf. Men kan de buizen voor het in metselen insmeren met slaolie: zo zijn ze naderhand voor onderhoud gemakkelijker uit de wand te trekken. Om te voorkomen dat er regenwater in de pijpen loopt, zorgt men dat de binnenkant iets hoger zit dan de invliegopening.

Een dikke laag plasticfolie (ongeveer 2 meter breed) bovenop de wand, moet er voor zorgen dat de grond achter de wand niet teveel vocht opneemt, zodat de wand bij vorst niet stuk kan worden gedrukt. Op de plasticfolie worden graszoden aangeplant. Om te voorkomen dat het publiek bovenop de wand zou lopen en de kolonie zou verstoren, kan de toegang tot de bovenkant op een afstand afgesloten worden door een afrastering of door het planten van een boogvormige haag met doornstruiken. De ruimte voor de aanliegzijde van de wand mag echter niet worden beplant met, of belemmerd worden door struiken, bomen of andere opgaande planten. Ter afwerking wordt de buitenkant van de wand bepleisterd met cement.

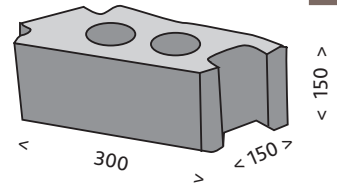
Opmerking:

Let er bij de aanleg van een natuurlijke en betonnen wand steeds op dat alle regels in verband met ruimtelijke ordening nageleefd worden. In natuurgebieden is een natuurlijke wand de meest aangewezen oplossing. In andere gebieden (industrie, haven, ontginning), kan voor een kunstmatige oplossing gekozen worden. (zie www.ruimtelijke_ordening.be)

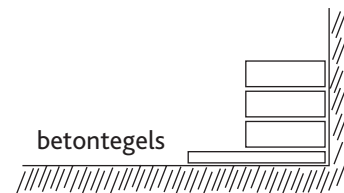
4

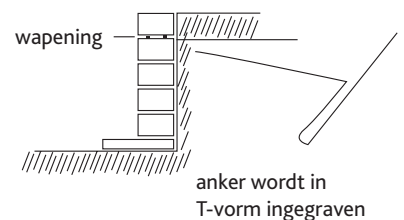
5

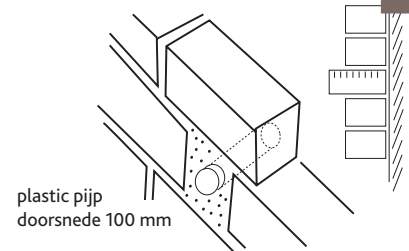
6

7

8

Meer info: www.natuurpunt.be/biodiversiteit
met verwijzing naar diverse websites